

Marcel·lí Domingo a Barcelona

[Bona diada, la d'ahir, per a la República i per a la Catalunya liberal! Marcel·lí Domingo a Barcelona; la capital catalana rebia ahir el ministre d'Instrucció del Govern Provisional amb palmes de triomf i d'homenatge. Era just, l'homenatge del poble de Barcelona, just i emocionant. Aquell home que arribava—amb els seus ulls menuts darrera les grans ulleres—havia possibilitat i havia realitzat, d'un gest, allò que la monarquia abjecta dels Borbons havia perseguit sempre amb acarnissament de víctima: el reconeixement solemne, liberal, europeu, de l'ànima de Catalunya, que és la seva llengua. Aquesta ànima—concretada en la figura civil i elegant del President Macià—saludava i abraçava, en l'homenatge d'ahir, davant del poble congregat a esperar-lo, el ministre d'Instrucció de la República.

Més tard, en la vasta sala atapeïda del Palau de Projeccions, Marcel·lí Domingo parlava al poble de Catalunya. Era un discurs serè, afinat, ponderat, civil. Discurs de ciutadà i d'home de Govern. Discurs de català i d'home de la República. Discurs de passat, de present i de futur. Discurs en el qual el rebel d'ahir podia evocar les hores vermelles de 1917—tremants de martiri—, amb les seves figures nobles i amigues: Macià—que passà les fronteres per solidaritzar-se amb el perill de l'orador, amb el perill que ja no pot tornar—Alomar, Companys, Layret; Layret també—un acatament fervorós—amb el qual s'havia viscut i s'havia lluitat en la batalla bàrbara de la civilitat i la incivilitat, de l'autocràcia i de la democràcia.

Discurs de present, també, Catalunya. L'emoció amb què el ministre republicà—tot el Govern provisional de la República—posava la seva signatura en el decret de bilingüisme. La mateixa emoció evocada pel germà Gassol en pronunciar les paraules de salutació a Domingo.

Discurs de present, concreció de la greu, alta responsabilitat d'aquesta hora per consolidar la gran democràcia que s'ha posat en peu. Som en el tercer moment de la Revolució, el de més glòria i el de més responsabilitat. El primer era aquell en què es forjava la crítica contra l'Estat històric inservible, que la nació no estava disposada ja a seguir, perquè camina vers l'esfondrament i l'abjectió. El segon moment, és l'acte violent del trasbals. La crítica ha esdevingut acció irresistible, força inaturable, empena decisiva per acabar amb el passat d'una vegada...

Ara és el tercer moment. El moment de la Llei. El moment de la Llei. El poble de la crítica i de l'acció revolucionària va a donar-se la Llei, lliberament. Ja, per primera vegada, Espanya ha donat al món la sensació de poble d'Europa. No hi havia llibertat, i n'hi ha. No hi havia autoritat, i n'hi ha. El poder civil té avui una absoluta i completa sobirania: no es mana des de l'església ni des de la caserna. Es mana des del Poble.

S'ha fet tot el que s'havia de fer. I cal una disciplina activa i vigilant, sempre alerta. Que els que esperaren vuit anys passivament, esperin ara tres mesos serenament. Que no ens imposin que governem per Decret; que no ens obliguin a comparèixer davant del Parlament tan culpables com els altres.

El Parlament. Una evocació austera i viva de la futura Assemblea civil, densa de voluntat i de democràcia. I una crida als Partits constituents: Penseu en la responsabilitat que pesa sobre vosaltres, sobre nosaltres; penseu que la República fou possible per la solidaritat civil de tots; penseu en els deures transcendents d'aquesta hora històrica; penseu que sou partits de Poder; penseu que heu de fer l'obra creadora de la Llei; penseu que heu de donar la sensació no que el carter és vostre, sinó que és vostre el Govern.

Sou partits de Govern, atenteu quan això exigeixi amargures, impopularitats, dolor. No us deixeu portar per les veus desesperades que diuen que la Revolució no s'ha fet. La Revolució s'ha fet, en dues de les seves parts. Aquests homes, si no, no seuriem aquí. Ara falta la tercera part: la Llei.

Corts Constituents. Va passar una hora del destí l'any 1873. Pi, Salmeron, Castelar, Figueres... Però les Corts no responien als noms gloriosos. Eren unes Corts incapaces per a la seva missió històrica. Ara, en aquest altre moment del destí, els Partits van a constituir unes noves Corts. No uns homes, sinó l'opinió és la que donà l'esdevenidor del país: Catalunya, la terra, l'escola, la sobirania civil, els impostos, la personalitat europea.

Partits: de vosaltres, de la vostra consciència de les responsabilitats, depenen les Corts que van a reunir-se per donar-nos la Llei. Feu selecció abans de fer l'elecció. Porteu al Parlament homes amb responsabilitat. La mirada del món està posada en nosaltres, en l'orgull nostre, en la nostra possibilitat: la República Federal. Salut, catalans, en nom dels republicans d'Espanya!

Quan Marcel·lí Domingo acabà la seva oració cívica, una gran ovació saludà les seves darreres paraules. Una ovació llarga, entusiasta, densa, comparable només a la que ha saludat les paraules de Don Francesc Macià.

Tinc confiança plena en què les llibertats de Catalunya seran reconegudes.

Per tant, jo demano en aquest moment que hi ha una ofensiva contra la República i la llibertat, que els homes que sentin la democràcia es posin al costat de la República espanyola.

Companys, el governador ciutadà, elogié els parlaments, en unes paraules emotives i sentides. La multitud reclamà, abans de deixar el Palau de Projeccions, la seva veu vibrant i el seu gest de passió cívica.

Uns mots de salutació a Domingo i a Macià, a Catalunya i a Espanya... I una acusació i una demanda de serenitat i de confiança: —El perseguit d'ahir, l'acusat, el vençut, l'empresonat, l'exiliat d'ahir, és el que dona un gest més serè i més ponderat en aquesta hora. El que ahir visqué amagat en el silenci i en la claudicació, en el temor i en la passivitat, és el que més s'inquieta ara, el que més crida, el que més exigeix... Compte, ciutadans! Necessitem la vostra confiança, la vostra serenitat, la vostra ponderació. Compte amb els que ara ho exigeixen tot i han passat vuit anys silenciosos i immobils...

En començar, encara, l'oratori florida i càlida de Ventura Gassol—orador de multitud—ha glorificat, en un tabernacle de fers, la llengua materna, i ha saludat el ministre que ha sabut donar-li, en un gest inoblidable, una jerarquia i un lloc d'honor. Catalunya, Catalunya, Catalunya. La veu de Gassol ha parlat de la pàtria, de la petita pàtria que ha fet la Revolució i que ha aspirat—en un ample anhel—a la integració a una Europa, a la superació definitiva de la colònia borbònica, a la concreció solemne d'una gran democràcia ibèrica...

Bella, bona diada la d'ahir. Homenatge a un home—justa compensació de l'homenatge de l'home a una llengua viva, a l'ànima d'un poble del qual ha sabut ésser bon fill.

Saludem una vegada més, des d'aquestes pàgines, Marcel·lí Domingo, ministre del Govern Provisional de la República. Salutem el català i el ciutadà. Aquella abraçada que li feia, ahir al matí, el President Macià, era l'abraçada cordial de Catalunya. La nostra, la d'ell, la de tots—que és la Catalunya liberal que es perfilava poderosament a Europa, al costat d'Ibèria, el dia 14 d'abril.

Marcel·lí Domingo enfront dels problemes d'aquesta hora

"Jo soc l'únic ministre que no pot portar als Consells rebaixa de pres supostos": "La tasca del ministeri: crear una espiritualitat": "So ministre català...": "Hem fet una revolució: ara la consolidem"

CAMI DE CATALUNYA

Travessa els camps plens de perflum primaveral i d'un tendre color verd el tren que porta Marcel·lí Domingo camí de l'homenatge que la Generalitat de Catalunya li ha organitzat a honor del decret que sobre bilingüisme va publicar amb una sincera espontaneïtat liberal i comprensiva. El decret de l'ensenyament en català. No ha calgut cap d'aquelles grans campanyes polítiques i espectaculars que calien sota el règim autocràtic dels Borbons perquè els Governadors de Madrid, més que comproment-se, tement-nos, ens concedissin les engrunes administratives d'una Mancomunitat de diputacions, d'un Port Franc, d'una Exposició; no han calgut manifestacions, parades, mitings, conferències, emissaris a Madrid, etc. Només ha calgut que arribés al ministeri d'Instrucció pública un veritable ministre català—no Felip Rodés, per exemple, que en va ésser l'any 1917, després d'aquell moviment de l'Assemblea de Parlamentaris i no va fer res, absolutament res per Catalunya—i el decret de l'ensenyament en català ha estat redactat i aprovat per unanimitat en un Consell on hi ha figures com la d'Alexandre Lerroux i com Indalecio Prieto i Francisco Largo Caballero.

Travessa els camps de Catalunya el "break" d'Obres Públiques, i Marcel·lí Domingo seu en un seient veient passar el paisatge optimista i suau de Catalunya, barrejat del verd dels camps de l'or de les espigues i del blau de la mar, que jau, aquetada, vora el rocam de Garraf.

—Unes paraules per a LA RAMBLA, abans d'arribar a Barcelona?—li demanen.

EL PROBLEMA DE L'ENSENYAMENT

—Preguntau.

—Quin programa teniu per a resoldre el problema de l'ensenyament?

—La feina més feixuga crec que em pertany a mi. És natural que l'obra de tots els meus companys és tan difícil o més que la meua, però els meus companys han d'organitzar, de refer, de treballar sobre una obra feta. Jo he de crear. A Instrucció Pública no hi ha res fet. Tot s'ha de fer. La trista herència de la monarquia borbònica és aquesta: incultura i indiferència. Ha deixat el país de Castellà, el campor d'Andalusia sotmès a una aristocràcia feudal que no tenia cura d'altra cosa que d'exploitar l'home i negar-li tota elevació espiritual. Guaitant el mapa d'Espanya i veient les poques escoles edificades en tot el país hom comprèn l'endarreriment fantàstic del nostre país. Les províncies vivien sotmeses a un caic que sols se servia dels homes com a esclaus, i com a tals els tractaven. La responsabilitat històrica de la Monarquia ha estat deixar el país en un grau d'analfabetisme, de depauperació intel·lectual com segurament no existeix a hores d'ara cap país a Europa que el tingui.

Aquesta incultura era indiferència: pels llibres, per les revistes, pels diaris. No es llegia, s'estorbava: la "negra", que deien amb frase desordenada i afortunada els "señoritos" de Madrid. Jo soc l'únic ministre que no pot dur als Consells rebaixa en els pressupostos. Soc l'únic ministre que no puc aportar una amorosida de despeses. Jo soc l'únic ministre que, ans al contrari, haig de demanar diners i més diners. Tinc la responsabilitat de facilitar el camí per a crear una espiritualitat, per a modelar la cultura d'una generació, per a donar als homes d'aquest país una nova manera de veure les coses i de sentir-les, de comprendre-les i d'estimar-les. Mentre el meu estimadíssim amic Aznar rebaixa el pressupost de l'Exèrcit jo haig de crear un exèrcit de mestres i mestresses que portin fins al més petit recó d'Espanya el nou crit d'alliberament. Haig de fer que els milions que van a les casernes quan tornin als seus pobles no hagin passtat debades en les aglomeracions urbanes, sinó que hagin après a llegir i a escriure i a tenir interès per a llegir i per a escriure. He d'edificar escoles, moltes escoles, a centenars i a milers perquè els nois que avui venen passar la seva trista infantesca pels carrers dels pobles i de les ciutats tinguin lloc on aprendre a ésser homes i ciutadans. La feina meua al ministeri d'Instrucció Pública no és la de destruir, sinó la de crear. Tot hom té fam de cultura. Tot hom té el desig de superar-se; per això crec que la feina em serà aminorada i que tindré facilitats. No vull anar de dalt a baix, sinó de baix a dalt. El més important per mi ara és crear escoles de pobles. No deixar un poble sense



El senyor Marcel·lí Domingo, a la Generalitat, al costat del President Macià. (Foto Cases)

edifici—net, clar, optimista i acollidor—on els nois s'hi trobin bé i aprenguin a conèixer la vida i a sentir-se homes. No deixar una vila sense un mestre que faci dels escolars de la murgueta ciutadana de la República. Aquesta és la tasca meua. Crear una espiritualitat.

I per això començo per l'escola única, és a dir, per l'escola de tots. Tots són iguals, tots són nats sota un mateix règim. No hi ha diferències de classe. L'única diferència que hi ha és la de la intel·ligència. Pas al talent. Els homes de valua, per modest bressol que tinguin tenen dret a enlairar-se fins als màxims llocs de les nostres Universitats. L'ensenyament no és cosa exclusiva del ric. Hi tenen tant o més dret els pobres. Davant de l'escola tots els nois són iguals. És el professor qui en farà la tria perquè segueixin cap als alts escales superiors. Quantes intel·ligències desperdites no han estat brutalment assassinades per la indiferència dels ministres borbònics! Quin crim al contrari, haig de demanar diners i més diners. Tinc la responsabilitat de facilitar el camí per a crear una espiritualitat, per a modelar la cultura d'una generació, per a donar als homes d'aquest país una nova manera de veure les coses i de sentir-les, de comprendre-les i d'estimar-les. Mentre el meu estimadíssim amic Aznar rebaixa el pressupost de l'Exèrcit jo haig de crear un exèrcit de mestres i mestresses que portin fins al més petit recó d'Espanya el nou crit d'alliberament. Haig de fer que els milions que van a les casernes quan tornin als seus pobles no hagin passtat debades en les aglomeracions urbanes, sinó que hagin après a llegir i a escriure i a tenir interès per a llegir i per a escriure. He d'edificar escoles, moltes escoles, a centenars i a milers perquè els nois que avui venen passar la seva trista infantesca pels carrers dels pobles i de les ciutats tinguin lloc on aprendre a ésser homes i ciutadans. La feina meua al ministeri d'Instrucció Pública no és la de destruir, sinó la de crear. Tot hom té fam de cultura. Tot hom té el desig de superar-se; per això crec que la feina em serà aminorada i que tindré facilitats. No vull anar de dalt a baix, sinó de baix a dalt. El més important per mi ara és crear escoles de pobles. No deixar un poble sense

EL PROBLEMA DE LA TALUNYA SERA RESOLTA A LES CORTS CONSTITUENTS.

—I del problema català què opineu?

—Breus paraules. Soc ministre català. Pertanyo al Directori de l'Esguerra Republicana de Catalunya junt a Macià. El problema de Catalunya em preocupa com a tots els catalans. Cal resoldre'l. Crec sincerament que al Parlament, a les Corts Constituents quedarà resolt acceptant l'Estatut que el Govern del qual jo formo part presentarà com a Ponència. Si tots els homes que formen avui el Govern representen tots els matisos del republicanisme peninsular i hem aprovat per unanimitat el decret de l'ensenyament en català, vol dir que tots els correligionaris nostres que vagin al Parlament votaran el que un poble lliurement s'estatueixi. Però cal pensar que Catalunya ha de tenir present que en aquesta hora sagrada per a tots els ideals té una alta missió històrica que no pot deixar de complir. I aquesta és donar la seva col·laboració íntima, humaníssima a l'obra de redempció d'aquest poble espanyol que no vol altra cosa que donar-se a conèixer com és ell i no com el volen veure s'volien que fos els autòcrates de la dinastia borbònica des de Felip V a l'últim Borbó.

EL PROBLEMA SOCIAL

—Una darrera pregunta: El problema social?

—El problema social. Perfectament. El problema social és un problema d'organització. No perquè siguem al Govern hem d'oblidar-nos de les nostres campanyes a favor del proletariat, d'on nosaltres hem sortit i en són fills directes. És evident que Espanya viu retardadíssima en un segle pel que fa referència a d'altres països europeus i americans, on el treballador gaudeix d'una privilegiada situació de seguretat i garantia. Seguretat de treball, garantia de vida, i on el cooperativisme i l'obra asseguradora té fondes arrels i amples horitzons.

Es evident que el proletariat ha estat sotmès ací a un terrorisme poli-

ta els quals es divideixen en els que consideren que no fem res o que ho fem tot. Hem fet una Revolució, ara la consolidem. La seva consolidació vol dir: solució del problema català, solució del problema militar, solució del problema escolar, solució del problema social...

S'acosta Barcelona. El baixador del passeig de Gràcia està ple de gent. Volien unes banderes catalanes. Macià i Domingo s'abraça. Es donen visques. Catalunya ha donat la benvinguda al primer ministre d'Instrucció Pública del Govern provisional de la República que fins no fa gaire era perseguit per la policia, tenia una fitxa a la "Jefatura" de Policia i fou bufetejat, en llunyana ocasió, per un valent capitanet monàrquic quan el veié lligat de peus i mans.

CARLES MADRIGAL

UNA SUGGERENCIA INTE-RESSANT

A la memòria de Puig i Esteve

Hem rebut una llarga carta—que no podem publicar per falta d'espai—, signada pel senyor Joaquim Montaner Mestre, de Sabadell, i adreçada al president del Centre Autonomista de Dependents. En ella, el senyor Montaner planteja la idea d'un homenatge pòstum a Josep Puig i Esteve, president que fou del Centre i una de les seves forces animadores.

Heus ací un paràgraf de l'esmentada lletra que pot sintetitzar la suggerència—que ens plau de fer pública i de recollir—del nostre comunicant.

«...Ell estava enamorat del petit vestíbul del Centre, on hi ha aquell brollador granat. No podríem nosaltres, aquell lloc, perpetuar la memòria aixecant-hi una columna senzilla, com senzillament era ell, sobre la qual col·locar-hi el bust d'aquell benemèrit català?»

Les eleccions municipals d'ahir

En la impossibilitat de donar amb el suficient detall els resultats de les eleccions municipals celebrades ahir—que es van distingir a Catalunya per una evident passió i per una victòria neta de les forces republicanes—remetem als nostres lectors a les informacions que donarà la Premsa diària.

Lector: Adquiriu el llibre "La dona dels ulls que parlaven", de Rosa Maria Arquimbau

FORTUNY, S. A.

ÉPICERIE FRANÇAISE
Hospital, 32

Sucursal: Salmerón, 133

Mantega de TORRELAVERGA, formatges GERVAIS, PETIT-SUISSES, receptió diària. Brou OXO en cubets, garantit a base de carn de bou, producte LIEBIG

LABAVOS CARONA VERGARA

DIJOURS...

sortirà

L'OPINIO
DIARI D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

Redacció i Administració:
Plaça de la Universitat, 6

UNION SUIZA DE RELOJERIA
RAMBLA CATALUÑA 17 - NINGUNA SUCURSAL EN ESPAÑA

DEU ANYS A PRESIDÈNCIA

Joan Baptista Atxer (a) "El Poeta" ens parla dels deu anys de presidència i del seu avenir...

Vaig conèixer Joan Baptista Atxer (a) "El Poeta", un diuen-ge del mes d'octubre de 1922. El minyó tindrà llavors uns vint o vint-i-dos anys i ja anava abillat de presidència. Tenia un nas punxagut com una fletxa i dues mans amantillades. Les mans! Aquelles mans desfetes, cremades, sense quasi ossos i que, tocant-les, feia l'efecte que tenies entre les vostres una cosa de cautellós. La cara de Joan Baptista Atxer (a) "El Poeta", era roja, roja de cremat. Tenia uns ulls petits i vius i unes orelles també desfetes. Tot això era el resultat de jugar a fer de revolucionari en una edat en la qual ben bé no es té noció ni del bé, ni del mal. Joan Baptista Atxer llavors es presentava per respondre de la seva participació en l'intent de posar una bomba a la tribuna d'autoritats, aixecada al mig del Passeig de Gràcia, el dia de la jura de la bandera o de la revista del: Somatenes. Suara no ho recordo ben bé i no tinc documents a mi, per fixar-ho.

Llavors jo feia de reporter judicial. Havia de donar la informació d'aquell procés i tenia ben prop meu Joan Baptista Atxer (a) "El Poeta", el qual es mirava tot allò que li succeïa més amb poc seny del que li podia passar que no pas amb responsabilitat del que li podia costar.

—No ho sé—m'ha dit aquestes dies que més tard ha estat "Shum", el caricaturista admirable i precís—. No em creia que fos tan greu tot allò. AA dir veritat, jo he estat un minyó precoç. He cregut, davant de l'ofensiva reaccionària, que calia operar de la mateixa manera que ells operaven contra el proletari, però d'allò han passat molts anys i ara no recordo exactament la veritable expressió del meu cas. El que sí diré, per evitar que s'equivoqui la gent respecte de mi, és que no sóc home de dues cares. Vaig cometre un delict, l'he pagat amb deu anys de presidència, els millors de la meua vida. Doncs bé: no tinc res a dir. Ja he liquidat amb la societat el deute que tenia. Ni arrepeniment sentimental i cursi, ni desil·lusió de tornar a una acció que és lluny del meu tarannà d'ara. D'això ja no en vull parlar més.

—Heu patit molt, "Shum"?
—Molt. He passat els deu millors anys de la meua vida entre reixes. Sentint-me molt poc home. Estant sotmès a l'autoritat d'uns homes que creuen que del presidenci se n'ha de sortir molt més criminal del que se n'entra, perquè si no, no es concebia que donés aquell tracte perfectament criminal. A mi m'han negat llibres, m'han negat pintures, m'han negat relacions amb l'exterior, m'han negat una vida humana. En protesta, i en comptes de veure si era certa la meua crítica o la meua protesta, el que feien era tancar-me als calabossos de càstig, que són quelcom més terrible.

—Després—continua "El Poeta"—venia un temps de bonança i em deixaven pintar, em deixaven rebre cartes, fins que un dia qualsevol Director tenia mal de cap o mal de queixal i llavors pagaven moltes altres el seu malhumor. No hi ha ni un regim ni un reglament. Hi ha tan sols la voluntat del Director o el caprici de qualsevol administrador. I si jo he pogut passar, amb tot i

tres o quatre estacions a donar-te-la. Si algú dels viatgers que va en el vagó t'el vol donar, li neguen aquest dret per por que no estigués en combinació. Això és terrible. Cada vegada que havia d'anar d'un penal a un altre, em pl-via sortir perquè a la fi vivies una mica, però també en sentir-me tan lligat i pres, m'estimava més continuar a la meua cella.

—I al presidenci qui hi feieu, treballar quan podia. Quan va arribar Donday a la presó, amb el qual em vaig fer molt amic, vam decidir fundar una Editorial. Volem organitzar des de la presó l'or-



Joan Baptista Atxer, "Shum", que acaba de deixar el presidenci on ha passat deu anys... (Foto Gaspar.)

haver de dir-li a un guàrdia civil: "—Tiene usted una cuerda?"
—No. Por qué?
—Hombre, porque creo que no estoy bien atada y que todavía me podría escapar; ¿por qué no me ata usted los brazos?"

—Ni mai que ho hagués dit. Em venia un clatellot mentre em responia:
—"La lengua te ataré, imbécil!"
Això també. L'insult és cosa habitual. Jo no vull pas que ens tractin com a marionetes, però almenys com a persones. Si hom diu que té alguna necessitat, romanegen hores i hores, fer tal de no molestar-se; si demanes aigua, triguem

ganització d'una casa editora de llibres. De l'acte que donés per resultat l'abandonament del llibre bo per al treballador. Varem iniciar la nostra obra donant al públic la traducció d'un conte d'Oscar Wilde, titulat "El fantasma de Canterville". L'edició era magnífica i barata. Però amb tot i que l'edició ens va tractar com a artistes, hi vàrem perdre prop de dues mil pessetes, que vàrem haver de pagar bitllo, bitllo. Això volia dir que des de la presó no ens podíem fiar de ningú. L'impressor va treballar molt just i molt roig, però la xarxa administrativa, és a dir, el comissionista, es quedava tot el benefici i els productors no tan sols no hi guanyàvem res, sinó que fins hi perdíem tots els estalvis.

—No vau fer res més?
—No. Desistíem. Després sí, teníem pensat, en sortir, fer alguna obra altra cosa. Jo surto del presidenci amb el desig de fer coses, de treballar, de refer la meua vida, o millor dit, de començar-la de nou. Surto amb l'intent de treballar, d'ofertir el meu coneixement escultòric als meus, de dibuixar, de publicar coses, etc.

—I de política, què?
—De política, res. Jo sóc un home amb ideals avançats. Sóc un home que crec que sé el que sóc i el que vull, però m'he de refer. No vull ésser "vedette", ni m'agrada les titelles. Suara en mi les masses no veuen ni a un home polític ni a un agitador espiritual, veuen sempre Joan Baptista Atxer, "El Poeta", el noi del carrer de Toledo, o el noi del dia de la bomba dels somatenes. És a dir, veuen el que no vull ésser. Jo, suara, ja no em dic ni Joan Baptista Atxer, ni sóc "El Poeta", sóc "Shum", sóc el dibuixant "Shum", l'escultor "Shum". També dient-se "Shum" i fent la meua tasca, es pot fer obra profitosa i progressiva.

—Es a dir, que de política, confereixes...
—Res. No vull aprofitar-me d'una popularitat que m'han donat deu anys de presidenci. Això no és sensat. Això podria fer que tinguessin altra cosa que fer i que el plaure a la curiositat morbosa de les masses, que mereixen altres respectes. J'ara, a la meua feina pública, quotidiana, íntima. La meua feina d'artista, però, això sí, amb feina d'artista que ve disposat a servir amb el meu art l'obra nova de la revolució.

FRANCESC MADRID

CASAS
FOTOGRAF
TREBALLS PER A AMATEURS
Zurbano, 3

Un rei per força

Molíre va tenir la gràcia de saber trobar el perfil grotesc de l'individu en allò que té de permanent, inculcat per atavisme, per influència ancestral o pel que es vulgui. El cert és que en els seus contemporanis el gran comedidors hi va descobrir tota la puerilitat instintiva d'Adam i l'orgull i la puerilitat dels homes dels nostres dies, els defectes dels quals no han variat i resten al niu perquè l'humorisme com la tragèdia són creacions d'impulsos que ningú podrà tòrcer. En el nostre període revolucionari, els reis destronats i els aspirants a rei són motius ornamentals que decoren el fris de les convulsions ciutadanes. Espanya, que va ésser terra de reis, com el producte més fi d'un passat dominador —la Inquisició en fou la seva mecànica més sobresortint, l'element de suplir i de tortura acordat a la seva expressió temperamental— no és estrany que així que el darrer Borbó ha baixat les granaes del tron, en altre exiliat de la pròpia categoria, però d'una branca diferent, apareixi ara com el legítim successor de les tènues aspiracions monàrquiques del país. Aquest exiliat és, naturalment, Don Jaime, el qual els seus partidaris, una comunitat petita, sense valor proselit, el tenen com a rei.

L'efecte teatral que proporciona el procés històric que va des del carlisme fins al jaumisme i el seu anecdotari guerrer, hauria estat especulat en qualsevol país en el qual el fet dramàtic hagués penetrat en tots els recons de les categories socials i hagués explotat tots els àmbits per mèdies que fossin dels nostres defectes polítics. Les violències carlistes, la pròpia vida de Don Jaime, el Senyor que li diuen els seus adscrits, són motius suficients per a suportar dignament tres actes de comèdia. Molíre, que va escometre contra les vanitats existents i conegudes, no hauria desaprofitat un argument tan clàssic com el que ofereix un aspirant a governar un reialme i espera de la Providència (ja que altres esforços són pràcticament nuls) l'hora d'ésser cridat a complaure els desigs que la història ha volgut que restessin inèdits.

Perquè el jaumisme avui és, simplement, un partit crepuscular, sense esperances de remiscament. Hi pot haver, encara, disseminats, els darrers vestigis d'una massa compacta que tingué en el seu període culminant prou força per a realitzar una guerra civil, prou voluntat bèl·lica per aixecar en armes una part important del país. Però avui, que els elements de combat són uns altres, que el poder de les aspiracions del poble no es troba en les elites sinó en les idees, les doctrines jaumistes equivalents de veure esfèctes els drets que consideren legítims a un tron que ja no existeix ni pot existir, són completament desuats, atàviques, improductives. No ofereixen cap sensació de renovament, no poden satisfir cap de les necessitats col·lectives que avui imperen, i palpablement ho evidencien els documents públics que el canvi de règim els ha donat ocasió de redactar. Ni en el fet econòmic ni en el fet polític, el jaumisme, que té un altre personal i per tant d'entroncament familiar i hereditari (i segons sembla per aquest cantó queda anul·lat per manca de successió directa, no té cap de les garanties d'un poder absorbent de la massa que li permet restaurar una dinastia, perquè adhoc que fos així, les dinasties tendeixen a "evaporar-se"; els sentiments democràtics del món les han convertides en documents d'arxiu, en elements de museu.

El jaumisme representa els monàrques protestatàries, inconformes, al seu dia, amb la realitat borbònica, però a la fi, monàrques adés i ara. Junt amb els alfonsons d'avui, són excepcions que es troben a Catalunya només que en les famílies d'una certa prosopía, vinculades a rutines domèstiques, i no dissoltes encara per la longevitat de llurs caps progenitors o de llurs successors que no prescinden dels atavismes hereditaris. En el fons és una romanella de les antigues autoritats dels hereus, l'empelt d'un feudalisme reaccionari que les noves promocions filials ja no poden sentir. El nou ambient popular, l'estructura social, el dinamisme polític, ha cuidat de donar un pallid contorn moribund als seus obscurs vestigis.

Existeixen carlins i jaumins. Existeix una comunitat política que conserva el respecte i la veneració pel seu Senyor, intacta de les conyacitats del Poder. I ara aquest Senyor se sent més rei que no era abans, perquè el destronament del rei que li usurpà la Corona el converteix en un aspirant de les més altes possibilitats. El converteix, per la paradoxa de les circumstàncies, en un rei per força.

J. PUIG PUJOL

FRONTO NOVETATS
GRANS PARTITS
QUINIELES
CADA DIA

LA UNIVERSITAT CATALANA

Antoni Maria Sbert, davant el moment universitari

La U. F. E. H., les F. U. E. i les altres associacions. -- Els exàmens d'aquest curs. -- La Universitat Catalana i l'ensenyament en català. Estudiants i obrers. -- El decret del bilingüisme

En els moments actuals, que tant es parla dels estudiants i del problema universitari, hem cregut interessant recaptar l'opinió d'Antoni Maria Sbert, el capdavanter de les masses escolars, a propòsit d'uns quants punts de palpitant actualitat universitària. Els estudiants han representat un paper de gran influència en els darrers esdeveniments que han escrit un capítol nou en la història d'Espanya, i els problemes de la massa escolar són per això d'interès general.

LES F.U.E. I LA U.F.E.H.
Antoni Maria Sbert ha començat parlant-nos de la Unió Federal d'Estudiants Hispànics i de les Federacions Universitàries Escolars. Hem cregut necessari, abans que altra cosa, que aclarís la relació que hi ha entre totes les diverses associacions d'estudiants. Ens ha dit:

—Com de fer entendre les coses a la gent! La F. U. E. no és cap associació espanyola i menys, encara, espanyolista. El que té la F. U. E. d'espanyola, si per cas volen que en tingui quelcom, és que va partir de mi, que no sóc més espanyol que vos ni que cap català, encara que sigui mallorquí. Fins i tot, En Primo de Rivera — a qui tant deu la nostra República — va dir en una d'aquelles notes oficials que tant li esqueien, que jo no tenia ni el cognom ni el llinatge espanyols. Sense adonar-se bé del que deia — com sovint — va dir més del que es pensava. La F. U. E., Federació Universitària Escolar — és una institució de doctrina universitària universal, que ja està estesa per tota l'Amèrica hispànica. A cada universitat hi ha una F. U. E. Ací hi ha la F. U. E. de Catalunya i Balears, que fou clausurada per la dictadura, i malgrat això, va seguir actuant, si bé amb l'anormalitat consegüent. Totes les F. U. E. peninsulars, sense cap esperit nacionalista espanyol — i ho prova el fet que hi siguin els hispano-americans, i el que treballen per organitzar els companys portuguesos —, formen la Unió Federal d'Estudiants Hispànics — U. F. E. H. — membre de la Confederació Internacional, fundada després del pacte de Montpel·ler amb la nostra assistència, i de la Confederació Ibero-Americana, conseqüència del pacte de París, que vaig signar l'agost de l'any 1928, amb els delegats llatino-americans i la Federació Mexicana. La nostra tasca, de deu anys, ha popularitzat la doctrina federal com l'instrument més adequat per a la convivència de les col·lectivitats lliures. Ha aconseguit el fi de formar les noves generacions universitàries d'interès d'independència, sense necessitat per sostenir-la de l'isolament. Així poden comprovar que són els estudiants de Madrid els primers que respecten els nostres drets de catalans, i per això ens en podem perferir. La unió no és pas la confusió.

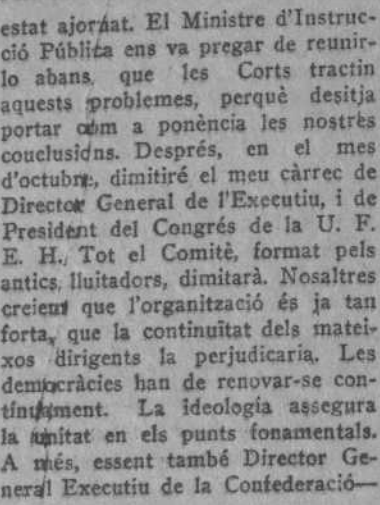
1.200.000 CONFEDERATS
—Uns quanta números, si us plau?

—Sembla que hi ha gent que s'adormí l'any 1923 i ara, amb el sol de la República, s'ha despertat; però no s'adonen que han passat vuit anys i que mentre ells dormien, els altres han fet molta feina. Hi ha a la Península més de 20.000 estudiants organitzats. A Hispano-Amèrica, més de 100.000, i a tot el món, més de 1.200.000 confederats amb nosaltres. No pretenem que l'ideal de la F. U. E. ho sigui tot pels estudiants. La F. U. E. és el gremi amb una doctrina enlairada. És el foc de l'estructura col·lectiva, és l'escola de ciutadania, d'interès la qual l'estudiant aprèn a moure's com d'interès una democràcia, contreu deures, gaudeix de drets, pren una responsabilitat, lluita per les seves idees. Però d'una manera democràtica se subordina als acords generals.

—I les altres associacions d'estudiants?
—A més de la F. U. E., pot haver-hi altres associacions que més concretament i fora de l'organització general treballin per a la difusió de les doctrines. Però interessa molt a la Universitat per a la tasca que li pertany, que sigui mantinguda la unitat del gremi escolar, com ho és la del gremi dels mestres, representat pel Claustre, així com a nosaltres ens representa la F. U. E. Els estudiants que no pertanyen a la F. U. E., no són res dintre el gremi universitari. Són com els catedràtics que no volguin anar al Claustre. És una actitud respectuosa, si voleu, però no pot haver-hi els claustres ni dues Federacions dintre la Universitat. Pel demés, el diet d'associació és lliure.

LA PRESIDENCIA DE LA U.F.E.H.

—Ens han assegurat que dimittís la presidència del Congrés de la U. F. E. H. És cert?
—Crec que a la U. F. E. H. ja no em queda res més a fer que esperar el Congrés extraordinari per a la Reforma de l'Ensenyança, en el qual es tractarà de la Universitat Catalana, i que per un prece de la F. U. E. de Catalunya i Balears ha



Antoni Maria Sbert

estat ajornat. El Ministre d'Instrucció Pública ens va pregar de reunir-lo abans, que les Corts tractin aquests problemes, perquè desitja portar com a ponència les nostres conclusions. Després, en el mes d'octubre, dimittiré el meu càrrec de Director General de l'Executiu, i de President del Congrés de la U. F. E. H. Tot el Comitè, format pels antics, lluitadors, dimittirà. Nosaltres creiem que l'organització és ja tan forta, que la continuïtat dels mateixos dirigents la perjudicaria. Les democràcies han de renovar-se constantment. La ideologia assegura la unitat en els punts fonamentals. A més, essent també Director General Executiu de la Confederació—

ELS EXAMENS D'AQUEST CURS

—Què us en sembla d'aquests estudiants que demanen que els aprofitin sense examinar-los?

—L'actitud de la F. U. E., condemnant aquest espectacle vergonyós dels que volen presentar el compte a la República per l'ajut que li hem portat, és immillorable i per nosaltres indiscutible. A més, els que presenten el compte no són els que han fet la feina. Els que hem perdut alguns exàmens per la causa de l'organització sense comptar amb cap premi, ho sabem ben bé. És un greu mal que es cerqui l'aprovat més que l'efectiva preparació.

Però hi ha un fet que jo denuncio a l'opinió i al govern, perquè ens pot portar a conseqüències greus. Hi ha escoles especials, a Barcelona almenys, on la República ha caigut com una bomba damunt els catedràtics; com una bomba que no ha fet explosió, però els ha indignat. Ells, tan pastissers del règim caigut, tan orgullosos de fer tècnics com qui fa botifarres, embotint fórmules, ara senten l'ur deure amb fervors desconeguts, expliquen de pressa programes que no sempre en els cursos normals—havia tingut temps d'acabar en comptes d'exigir-los a l'examen, i diuen amb una rialleta ben eloquent: "La República no és cap raó perquè no se sigui exigent en els exàmens". Són els que el dia 14 d'abril i fins i tot el 15 van posar "falta" als estudiants que no eren a sentir les seves explicacions i no l'esborraren fins que la cosa no tingué remei. Hi ha també catedràtics de la Universitat que signaren manifestos d'adhesió a la Dictadura i que pacientemente dissimularen llur esperit pur i democràtic fins a no mostrar-ne ni indicis; que ara voldrien, en nom de la democràcia, que la tasca reformadora, revolucionària, els fos encomanada a ells, perquè, per desgràcia nostra, són els més.

Jo voldria que tot això s'arrangés "per ell sol". Seria un bé per a tots, especialment per a la República i per a la Universitat.

LA UNIVERSITAT CATALANA

—Unes paraules sobre la Universitat Catalana?
—En aquesta qüestió fonamental per a Catalunya, hi ha dos punts cabdals: la llengua i la difusió de la cultura catalana. La llengua és un dret del qual hem de fer ús, i del qual hem de prendre possessió perquè mai més ens sigui negat. La cultura catalana ha d'ésser l'especialitat diferencial de la nostra universitat. Hi hauria d'haver seminaris d'institucions catalanes, de literatura, d'art, de tot el que tenim soterrat entre la pols del temps, però no per a presentar-ho com a immillorable, sinó per a valoritzar-ho justament. Però la Universitat serà tant més profitosa per a Catalunya quant més sigui coneguda i estimada per a tot arreu. I perquè l'estimem és precis que faci molts serveis, que tingui mestres d'indiscutible valia, catalans la major part, sense excloure els que no ho són, per aquesta raó: la de que no ho siguin. A cap universitat, amb prestigi, de tot el món, no us demanem mai d'on veieu, sinó què sabeu.

—Crecu essencial que l'ensenyament es doni en català?

—El fet concret que algunes ensenyances siguin o no en català, no pot ésser essencial. Això no ha de reglamentar-se en detall. Una vegada aconseguit que la llengua de la Universitat sigui la nostra, a la Universitat no pot interessar-li tan-cas-se pels altres, com ha succeït a la de Gant, a la qual fins i tot han deixat d'anar-hi molts fills dels que votaren la flamandització, perquè estudiant a Brussel·les aprenen el francès. En el problema de llengua s'ha de separar el que és essencial de l'ànima del poble, i el que sols és instrument. L'essència la reclama íntegra i hem de conservar-la curosament, viva, no com una reliquia. L'instrument pot ésser qualsevol. No cal reglamentar-ho és discrecional del que ha d'emprar-lo.

La Comissaria tenia les finalitats següents: donar una Orientació per a l'Estatut; afirmar el dret de la Revolució dintre la Universitat i crear un fet que assegurés el respecte del poder central en aquells moments per a la Universitat catalana. Aquesta tasca, crec que cal que una Comissió especial creada per la Generalitat, amb representació a parts iguals del claustre i de les associacions de la F. U. E. i amb igual nombre de vocals elegits per la Generalitat lliurement, obri una informació i faci un recull que seria el que l'Estatut incorporaria al seu text actual.

ESTUDIANTS I OBRERS
—Troben encertada la tasca de la F. U. E. en pro de l'aproximació d'estudiants i obrers?

—La tasca de la F. U. E. envers els obrers, començada amb tant d'èxit per l'Associació d'Alumnes de la Facultat de Dret, és un primer i ben ferm pas pel que es farà en l'esdevenidor. Ara els companys presenten la Universitat als obrers. Després, l'obrer anirà a rebre els serveis de la Universitat en bé de la cultura i sobretot de la justícia social.

EL BILINGÜISME
—I, per acabar, del decret del bilingüisme, què ens diu?

—Aquest decret del bilingüisme fou demanat pel Congrés de la U. F. E. H. l'abril de l'any passat; a Marcellí Domingo no calia ja que li demanessin, perquè ell ho sentí tant com nosaltres, però al "ministre d'Instrucció Pública del govern central" li van demanar altra vegada, pocs dies després d'haver pres possessió. Aquest decret és la primera fita.

XAVIER PICANYOL

Una carta de Jaume Carner

Jaume Carner ha adreçat als regidors dels Ajuntaments del Partit del Vendrell, que acaben d'elegir-lo Diputat a l'Assemblea de la Generalitat que ha de confeccionar l'Estatut de Catalunya, la següent interessant carta:

"Benvolgut compatriota:
Em plau expressar-vos el meu reconeixement per l'honor que amb els altres regidors dels Ajuntaments del partit del Vendrell m'heu dispensat, nomenant-me el vostre representant en la Diputació de la Generalitat de Catalunya.

Allunyat feia temps de les lluites polítiques, en proclamar-se la República tots els homes de bona voluntat teníem el deure d'ajudar amb totes les nostres forces, a l'estructuració de la constitució de Catalunya i d'Espanya.

Estem davant d'un moment transcendental i decisiu de la nostra vida pública, i de l'èxercit nostre dependrà tot el que més estimem: les nostres llibertats, els nostres interessos, el present i el futur de la nostra Pàtria.

Havia refusat sempre els ofertes que em feren per a formar part del Govern d'Espanya. Però en aquestes moments ni jo ni cap ciutadà té el dret de refusar la seva col·laboració a la tasca patriòtica de crear la vida nova.

M'ha produït una agradable impressió que sigui la gent de casa la que em confia la seva representació. En aquest Baix Penedès nasqueren i visqueren moltes generacions dels meus avantpassats i em sento orgullós de portar la representació de la nostra comarca catalana en aquest històric moment de la vida de Catalunya. Som la gent d'aquesta terra d'ànima oberta a totes les renovacions polítiques i socials, però servim de la nostra lluita secular amb el nostre terrier aspre i duríssim. L'energia, la ponderació i el seny que dona la visió clara de les realitats de la vida.

Us demano a tots en aquests moments de transició que tantes dificultats encloquen, que deposeu les vostres diferències locals i si algunes resulten inevitables, vull dir-vos que estaré a la disposició de tots, per ajudar a resoldre-les amb esperit de justícia, que havem de tenir la noble ambició que sigui la flor més pura de la nostra democràcia.

Em repetiu-vos a s. s.
JAUME CARNER
Barcelona, 27 de maig de 1931.

Un excés de nerviosisme

"Observo un excés de nerviosisme—ha dit el governador de Barcelona, senyor Lluís Companys—pel que es refereix a exigir la solució immediata dels conflictes obrers. Això és producte del tracte que sofriren els obrers en el règim monàrquic caigut, en el qual hom es confuï amb manifestes crueltats i covardies, desentenen-se de tot esperit de justícia..."

Exacte. Companys ha vist, amb fina percepció, la realitat social d'aquesta hora. De 1917 ençà, fins al catorze d'abril d'enguany, el proletariat ha sofert tracte d'enemic en guerra. Tota la sanya reaccionària feudal de la monarquia, barrejada amb la incomprensió i l'egoisme suïcida d'una part de les classes patronals, és la causa d'aquest nerviosisme d'avui, en què es produeix un alliberament democràtic i un anhel sincer de justícia social.

El nou règim—democràcia republicana—s'esforça en aquest gran trasbals de la reconstrucció i de l'estructuració d'un ordre nou, a possibilitar una justícia i una llei, una jerarquia ciutadana i una igualtat de drets i de deures. Però —i això és important— cal que se l'ajudi. L'adveniment de la justícia, de totes les justícies, no serà possible sense una entusiàstica col·laboració de tots i de tothom. El nerviosisme en les masses proletàries no farà altra cosa que retardar la pau civil i la democràcia ciutadana.

Elles, les masses obreres—que si bé tenen els seus problemes únics, específics i concrets, tenen també superiors imperatius de solidaritat civil amb la col·lectivitat republicana i democràtica—han d'ésser les primeres a asserenar-se, a ponderar els seus gestos i a tenir confiança en el nou Estat històric.

I el nerviosisme i l'exigència són un lamentable camí. Pensin-hi. Acumular conflictes que tenen dilació—l'han tinguda durant quinze anys—sobre la labor enorme de l'estructuració de la jove República és, en aquest moment, una imprudència, un egoisme i un error.

Tan peremptòries com es vulgui, les necessitats de la classe obrera no poden superar en urgència les necessitats de tot un poble que acaba de proclamar els Drets de l'Home i que pugna per salvar els seus destins del naufragi civil a què els havia abocat un règim feudal i una oligarquia de tirans.

VELLS LLUITADORS

Miquel Laporta -- verb insuperable de la República -- i l'hora política que passa

La joventut d'avui desconeix Miquel Laporta. Aquest admirable patriota fa una colla d'anys que, malauradament per a la nostra pàtria, viu reclus en el seu despatx. La seva parla meravellosa, aquell verb que hom qualificava d'insuperable, fa anys que resta mut. D'ençà de 1916 que Miquel Laporta no ha pres part en cap acte públic, i això justifica que la joventut dels nostres temps quasi fins ignori l'existència d'aquest gran patriota.

Miquel Laporta, que havia estat passant de València i Ribot i que sembla haver figurat en els rengles del Partit Federal, fou un dels creadors de Catalunya Federal. Fou un dels homes que cregué que el plet de Catalunya havia de resoldre's a la base del pacte federal, però partint del principi del reconeixement previ de la nostra personalitat. El seu actuar com a federal, mai fou compatible amb el més mínim renunciament als principis catalanistes; per això des de molts anys s'ha desentès en absolut del federalisme oficial, perquè ha cregut que la puera dels principis federalistes no estava pas representada en la gent que mana i disposa del "partido" a Madrid.

Membre de l'Assemblea Catalana de Tarragona de l'any 1913, En Miquel Laporta no ha volgut mai acceptar cap càrrec públic. Humil per temperament, s'ha cregut, equivocadament, que sols tenia facultats per a dirigir-se al poble, mai per a exercir una obra de govern. Val a dir, però, que, com a home de sentit, com a home de consciència, potser no trobaríem un altre personatge en la història del catalanisme, llevat de Martí i Julià, de Folguera i de Macià, que hagués posat tant de cor i de sentiment en les seves campanyes patriòtiques.

AQUESTA HORA

En visitar En Miquel Laporta perquè ens doni la seva opinió sobre els moments històrics presents, el bon amic es resisteix a complaure'ns. Creu que la seva veu no ha d'ésser escoltada ni tan sols sol·licitada, però tot discutint la procedència o no de l'interveir, exclama amb tota sinceritat:

— És admirable la tasca d'aquest home tot cor. En Francesc Macià, que ha fet més ell per Catalunya en un moment donat que En Cambó amb tots els seus estranys equilibris de vent anys en aquesta part. Cal que es posi tot el costat de Macià, la seva tuitària i el seu patifisme són mercedors del nostre reconeixement i de la nostra sincera admiració. És admirable, és admirable! — exclama Miquel Laporta, amb tota la seva sinceritat.

— Què opineu, doncs, del moment actual? — hom li pregunta.

— Sense que la meua opinió hagi d'influir en el més mínim — diu Laporta — crec que vivim els moments més solemnes de la nostra història catalanista. Potser jo no sóc partidari de la forma que van emprar per a elegir els diputats provisionals de la Generalitat de Catalunya. Crec que els regidors van ésser elegits per a administrar els Ajuntaments, no pas per a nomenar els representants de la Generalitat. Però el fet és consumat, i per la meua part no he d'oposar-m'hi.

Per altra banda, han estat elegits homes que al meu entendre valen molt i que han d'ésser de gran eficàcia per a l'obra de l'Estatut. Hi ha Hurtado, Coromines, Carner, i d'altres persones que crec que han de fer feina positiva i bona per Catalunya.

L'ESTATUT

— Què opineu de l'Estatut? — Jo crec que hauria d'ésser obra de tothom. Opino que un cop es tingui el projecte formalitzat, haurien d'ésser cridades les representacions de tots els organismes públics, com l'Ateneu Barcelonès, el Col·legi d'Advocats, l'Acadèmia de Jurisprudència, etc., i, sobretot, de totes les branques polítiques de Catalunya, perquè hi fessin les seves observacions; i així, de comú acord, es fes una obra de conjunt. I ho crec així, per a evitar que després algú ens pugui dir que l'Estatut era obra d'un sol sector polític i a Madrid s'en pogués fer cabal en perjudici dels interessos morals de Catalunya.

— I sobre el seu contingut, ¿què opineu?

— Sobre el seu contingut, per la meua manera de pensar, pot anar tan lluny com es vulgui; quasi a vorejar la independència, si es vol. Encara que cal reconèixer que amb això de la independència no ens hem de fer massa il·lusions, no perquè no poguéssim obtenir-la, sinó per la dificultat que representa el que bona part dels catalans amb la seva actitud ens demostren que som molt l'uny de l'esperit de força catalanista que voldríem. Digueu-me, si no: ¿què representa per la majoria dels nostres botiguers es dignu catalanistes i fins vulguin fer de catalanistes, però, en canvi, pocs d'ells es decideixin posar els retols de lurs establiments en català?

— Disortadament, té raó — hom contesta.

— Aquesta actitud dels mateixos catalans — continua el senyor Laporta — ens obliga a fer un Estatut el més ampli possible, que sigui una solució intermèdia entre el que és l'aspiració suprema dels catalanistes més radicals i el que la realitat ens imposa, però sempre dintre de la llibertat absoluta de Catalunya i del reconeixement de totes les facultats inherents a la seva personalitat nacional. Crec que potser farien interessants els projectes que els federals tenien fets per a l'Estatut de l'Estat Català i per a la Constitució federal; sempre serviria d'orientació, sobretot el projecte de Constitució regional. Hi ha una cosa que m'ha preocupat — afegeix vivament el senyor Laporta — i és el plebiscit. Perquè ¿qui hi prendrà part?

EL REFERENDUM

— Jo crec que tothom que figure a les llistes electorals — hom objecta.

— Fins els no catalans? — segueix preguntant el senyor Laporta.

— Suposo que sí — insisteix el reporter.

— I per què no sols els catalans? No és una cosa que ens afecta exclusivament a nosaltres? Perquè podríem donar-se el cas que molts dels no catalans ens dificultessin guanyar

i em sembla que no és pas una cosa justa.

— Efectivament; però cal pensar que no serà pas així.

— Perquè després encara hi ha un



El senyor Laporta (Foto Cases.)

altre problema. ¿I si a les Corts d'Espanya no aprovaven l'Estatut?

— Això volia preguntar-li jo.

— En aquest cas no ens quedaria altre remei que reintegrar-nos a Catalunya a seguir l'apostolat de propaganda, perquè ja li he dit que la solució separatista no la crec viable, malgrat que no la refusi, si es fes absolutament necessària. Demés, jo, com a home de principis cristians, crec que els homes hem vingut al món per agermanar-nos i no per separar-nos, sempre dintre del predomini de la més absoluta justícia; i que el separatisme no pot ésser mai acceptat com a principi d'una doctrina; en tot cas, com a conseqüència fatal. No obstant, crec que en bé de tots convé solucionar el problema de Catalunya, i aquí que tothom és federal és de creure que anem de dret a la solució.

ELS FEDERALS

— Els federals de Catalunya, intervindràn o s'interessaran per l'Estatut? — hom pregunta.

— Els federals de Catalunya no estem organitzats. Per tant, no sé pas quina intervenció hi podem tenir com a partit. Organització federal pròpiament no en coneix cap, i si bé a Madrid hi ha una organització que es diu nacional, no sé si és res més que un nom.

DRETES I ESQUERRES

— ¿Creieu que és arribada l'hora de les esquerres a Catalunya? — pregunta el reporter.

— Jo encara no m'he arribat a definir, ben bé el que és l'esquerra i

la dreta. Jo crec que és arribada l'hora de la justícia. Crec que els homes de bons sentiments ens hem d'apropiar als més, que són els que pateixen fam i set de justícia; hem de voler que els sofriments socials acabin; que els homes es considerin com a germans i que passi que mentre jo, per exemple, avui dinaré tranquil·lament amb la meua família, hi hagi home que no sàpiga on trobar un mos de pa per als seus fills. Jo, que, li ho repetixo, sóc un home cristià, crec que l'Estat hauria de regir-se seguint com a norma els principis de la moral cristiana i que l'honestetat més absoluta ha de regir els nostres actes. S'ha de tenir cor, millor dit, més cor que ventrell; no oblidar mai que els nostres semblants són germans nostres i que tenen els mateixos drets a tot, com nosaltres mateixos. Jo no sé si això és de dreta o d'esquerra, però el que sí és que és una aspiració de justícia molt humana.

— Socialisme cristià, potser — hom comenta.

— Cristianisme — insisteix En Laporta. Però jo recordo que aquell bon amic que tenia el cor d'àngel, el doctor Martí i Julià, ja es va convèncer que per a triomfar el catalanisme li calia la cooperació dels humils, dels obrers, que són els que més senten els principis de justícia.

— ¿No sentirien satisfacció a intervenir en la política catalana en aquests moments solemnes?

— Jo sóc un sentimental i el que ara cal és gent sòlidament preparada. Ara és l'hora de la intel·ligència, no del sentimentalisme; però això no vol dir que hi hagi cap bon català, per humil que sigui, que no tingui el deure de treballar amb entusiasme per la causa de Catalunya, ajudant aquest admirable patriota a què tots els catalans tant devem: En Francesc Macià.

F. R. M.

COMENTARI

Victòria Kent

No coneixem de res més a Victòria Kent que d'haver anat seguint el seu històric d'actuació ja d'ençà que va assolir el títol d'advocat. El que podem dir de Victòria Kent no pren relleu pels pinzells exagerats d'amistat o afecte, i si algun sentiment humà ens decideix a parlar d'ella és el de la simpatia per la dona ennobida per la seva voluntat ferma i el seu actuar constant.

Amé aquest bagatge tan lleuger respecte al nostre coneixement de Victòria Kent, no podem referir-nos més que al moment actual: aquest moment de justa compensació en què es veu nomenada Directora de Presons.

Res més humà que aquest acte dels homes de la República; els que pateixen, els que ploren, els que s'han d'acabar amb la justícia, tindran d'ara endavant llur vida regida per la sensibilitat d'una dona i trobaran, en el cor femení el ritme piados i maternal, que regularà el desordre del seu, accelerat per la revolució interna, l'angoixa i la soledat.

Es així com l'esperit liberal dels homes que ens regeixen han volgut retrè pletis per una banda al feminisme conscient, i per l'altra, a la dolor suavitat la seva agudesa.

Ferran de los Ríos justifica la designació

La premsa ens ha contat com Ferran de los Ríos ha posat el càrrec de Director de Presons en mans femenines. Mans femenines, per altra banda, pertanyents a qui se sent deixada seva. Deixada, no sols de càtedra, sinó de vida transparent, d'actuació noble, d'idealitats de l'esperit, i que ara just en arribar l'hora, convergen tot en una frisança de treball, amb un neguit de superació que ni la força de la responsabilitat, ni la possibilitat d'una fallida, són prou per treure-li l'intensitat.

Mestre i deixada, col·locats en un pla espiritual d'alt nivell, han tornat a feinejar junts. És un treball col·lectiu, per al qual Ferran de los Ríos

reclama la col·laboració de Victòria Kent, perquè ella — són les paraules que ens han tramés les ondes de l'espai i les noves dels diaris — és una dona que ho reuneix tot: intel·ligència, cultura, reflexió, ponderació, bondat, honestetat.

Comentari

¡Bell bagatge espiritual, el de Victòria Kent! Tan bell que és bo per a emmullar-se i per a imitar, sobretot en aquells dots que depenen de la nostra voluntat. Així la cultura, la reflexió, l'honestetat. És de Victòria Kent, i d'altres dones com ella que en constant afany de superació i de renovació, viuen una vida d'estudi i d'activitat, que cal prendre orientacions per tal que el nivell cultural de les dones catalanes de tots els estaments socials assoleixi un nivell alt que ara no té, vengades perquè el sol fet d'haver llegit una mica més, que altres dones i sense profunditzar més, ens sembla que ja podem declarar-nos "femenina sapiens", restant així valor a la totalitat d'esforç intel·lectual del nostre poble, que presenta veritatment que haurien d'ésser bona fusta; altres, perquè l'engranatge de la instrucció femenina està mancat de connexió que no rutlla com caldria i, per tant, esdevé estancada, i, en fi, perquè encara hi ha un nucli d'element femení que resta en un estat de somnolència del qual no el desperta el brogit del món, perquè ni elles volen deixondir-se — sempre és més fàcil la posició inhibidora que la d'actuació — ni convé que obrin els ulls, perquè els "directors espirituals" no podrien ja dirigir-les en pla de misticisme agut.

Es possible d'aquest afiançament cultural que ens manca se'n derivi l'absència de reflexió de bona part de l'actuació femenina. Ja sabem que als nostres temps corren ventolers de lleugeresa, de frivolitat, d'indolència desprecupada; tenim prou, però, que canviïn un dia o altre els corrents, i la tempesta esclati sense tenir el sopluig d'una ben coordinada.

La cordialitat és un fet. Ho assenyalava abans, en sortir del Palau de Projeccions, després del seu magnífic parlament, el ministre d'Instrucció Pública, senyor Marcel·lí Domingo.

Entresuat per l'esforç que acabava de realitzar, Domingo demanà un abric per sortir al carrer. No n'hi havia més que un: el del President de la Generalitat de Catalunya, que l'havia deixat al cotxe.

Hom anà a buscar l'abric, i el senyor Domingo se'n posà. Li venia una punta gran, però, en fi, guardava de l'aire. Domingo, somrient, constata:

— La cordialitat és un fet, amics. Veieu: vesteix l'abric del senyor Macià.

Abans d'ahir, en el sopar d'homenatge a Rafael Campalans, a la presidència, entre moltes d'altres personalitats, el senyor Giralt.

Sopar cordial, distingit. Quantitat i qualitat de convidats. Animació, estimació, respecte i homenatges a Campalans. A mig sopar — molt d'hora — s'inicien els discursos. I un convidat comenta, escamotat:

— Que comencen aviat aquests sermons.

— És que deu haver de parlar el senyor Giralt.

Una frase de Campalans en el parlament de gràcies al sopar d'homenatge que li fou dedicat abans d'ahir:

— Encara que us parli en aquest to, estigueu certs que sento l'emoció de l'homenatge que m'heu dedicat aquest any. No feu massa cas del men posat alegre; penseu que — com la del pròxim dia de Corpus — la processó va per dintre.

Divendres passat, a la Central de Telègrafs de la Ronda Universitat, un bon ciutadà va redactar un telegrama en català, adreçat a Roda de Barà. A Roda no hi ha altra estació telegràfica que la del ferrocarril.

En donar-lo a la finestreta, el dependent, més aviat amb males formes — rebutja el telegrama, perquè venia escrit en català, i a l'estació no n'admeten.

— Hay que redactarlo en castellano, sino no lo expido!

Anà així. Diverses vegades hem hagut de comentar casos semblants. I ja caldria arregar-ho d'una vegada això, sobretot tractant-se de telegrams en circulació dintre de Catalunya. I, de més a més, caldria que certs dependents perdessin el pèsim costum de tractar la gent com la tractaven — amb estany esperit de guarda de seguretat — mesos enrera.

— Hay que redactarlo en castellano, sino no lo expido!

Anà així. Diverses vegades hem hagut de comentar casos semblants. I ja caldria arregar-ho d'una vegada això, sobretot tractant-se de telegrams en circulació dintre de Catalunya. I, de més a més, caldria que certs dependents perdessin el pèsim costum de tractar la gent com la tractaven — amb estany esperit de guarda de seguretat — mesos enrera.

— Hay que redactarlo en castellano, sino no lo expido!

Anà així. Diverses vegades hem hagut de comentar casos semblants. I ja caldria arregar-ho d'una vegada això, sobretot tractant-se de telegrams en circulació dintre de Catalunya. I, de més a més, caldria que certs dependents perdessin el pèsim costum de tractar la gent com la tractaven — amb estany esperit de guarda de seguretat — mesos enrera.

— Hay que redactarlo en castellano, sino no lo expido!

Anà així. Diverses vegades hem hagut de comentar casos semblants. I ja caldria arregar-ho d'una vegada això, sobretot tractant-se de telegrams en circulació dintre de Catalunya. I, de més a més, caldria que certs dependents perdessin el pèsim costum de tractar la gent com la tractaven — amb estany esperit de guarda de seguretat — mesos enrera.

— Hay que redactarlo en castellano, sino no lo expido!

Anà així. Diverses vegades hem hagut de comentar casos semblants. I ja caldria arregar-ho d'una vegada això, sobretot tractant-se de telegrams en circulació dintre de Catalunya. I, de més a més, caldria que certs dependents perdessin el pèsim costum de tractar la gent com la tractaven — amb estany esperit de guarda de seguretat — mesos enrera.

El rei reia...



Aquesta curiosa foto, presa durant l'Exposició de Barcelona, en una popular taverna del Poble Espanyol — publicada mesos enrera a "Vu", de París — ens demostra allò que ja sabem: que el senyor Borbó tenia molt més de pinxo de "Lavapiés" que de cap d'Estat. Una cosa és democràcia i l'altra és mantanilla a doxo.

L'epígraf de la foto en qüestió comenta l'alegria dels interlocutors, i diu que la "gran dama" queriu deu trobar "drolas" les paraules del senyor Borbó.

I tan drolas!

nada disciplina interna, que ens salvi de la desfeita de tot el que no sigui una valor positiva per a la vida social. Es per això que involem sempre la reflexió i admirem qui sap tenir-ne.

Parla també Ferran de los Ríos de l'honestetat de Victòria Kent. Es confortador que un home d'idees liberals i àmplies, i per tant, al marge de tota sensibleria, sigui qui remarqui la valor de l'honestetat en una dona, sobretot avui que el pudor femení és una cosa difuminada i subtil, una volvelta insignificant arrapada a la moral burguesa.

Iniciatives de Victòria Kent

Ferran de los Ríos, però, no compta aquest concepte, perquè sap molt bé que l'honestetat no vol dir en bona lògica "bledèria". I tant és així, que Victòria Kent, dona pudorosa, qualitat que remarca el ministre de Justícia en posposar-la del seu càrrec, valentia i decidida, es planteja la solució d'una qüestió, potser la més difícil de la vida dels presons i, sobretot, la més escabrosa. Ens referim al problema sexual.

I heus ací com ella, reflexiva i honesta — amb honestat de moral sense adjectiu —, amb un sentit humaníssim i amb una meravellosa claredat de judici, obre el seu esperit femení a les suggerències de la realitat i a les exigències de la vida, i va directa a l'abordatge de la delicadíssima qüestió per a solucionar-la.

La seva honestat no se'n ressent, perquè la posa al servei de quelcom que té tota la valor psíquica i fisiològica dels grans problemes de la humanitat.

I davant d'ella els escarfalls sobren i l'estudi s'imposa; per aquest camí s'arriba a una desprecupació que la moral de llei ha de sancionar sempre, ja que no és ni l'estèril lleugeresa ni els equilibris en

MIRALLS, MARCS I MOTLLURES

J. M. Torrès Camaló, S.C.

Ausias March, 3 - Tel. 18155

l'escabrositat que si a algun lloc porten no és més que al pla inclinat de la relliscada.

Opinem que convé recordar i estimar aquest bell gest, ple d'humanisme i de comprensió, de Victòria Kent, la dona que alegeix a un doll de qualitat la deu de la seva honestat fecunda, honestat que no l'ha privada en cap moment d'enfocar un afer delictiu fins ara pels homes i que tanca un capítol de la moral més depurada.

MONTSERRAT JORDI

Ciutat, juny 1931.

TAPISSERIES PALLAROLS

Consell de Cent, número 357 (prop Passeig de Gràcia)

Varlada col·lecció en tots estils

Cretones, des de 125 ptes. m.

Domassos, des de 5 ptes. m.

Velutats, des de 450 ptes. m.

Confeció de fundes, cortinatges i cortinetes

Cretones, des de 125 ptes. m.

Domassos, des de 5 ptes. m.

Velutats, des de 450 ptes. m.

Confeció de fundes, cortinatges i cortinetes

Cretones, des de 125 ptes. m.

Domassos, des de 5 ptes. m.

Velutats, des de 450 ptes. m.

Confeció de fundes, cortinatges i cortinetes

Cretones, des de 125 ptes. m.

Domassos, des de 5 ptes. m.

Velutats, des de 450 ptes. m.

Confeció de fundes, cortinatges i cortinetes

Cretones, des de 125 ptes. m.

Domassos, des de 5 ptes. m.

Velutats, des de 450 ptes. m.

Confeció de fundes, cortinatges i cortinetes

Cretones, des de 125 ptes. m.

Domassos, des de 5 ptes. m.

Velutats, des de 450 ptes. m.

Confeció de fundes, cortinatges i cortinetes

Cretones, des de 125 ptes. m.

Domassos, des de 5 ptes. m.

Velutats, des de 450 ptes. m.



Són moltes, aquestes dies, les dames i dames que s'aturen a l'escala de LA RAMBLA i, indecises, pregunten: ¿on és aquí que se signa?

El bon vell jariu: Veuran, mirin: aquí se signa per la República, saben?, i aquí al costat i assenyalat l'escala veina — se signa pels capellans... Trin.

L'escala del costat és la d'"El Ma", el nostre rosat col·lega.

Quan les que van a signar "pels capellans" senten les paraules del porter, se senyen i fugen, totes es-corrugudes...

El temps fa canviar totes les coses. Un distingit aristòcrata amb càrrec d'importància fins no fa gaire, que feia esperar les visites hores i hores i que perquè les rebes calia que anessin perfunades amb "Origan de Coty", ara espera torn

a les secretaries oficials, i demana hora amb anticipació, com qualsevol ciutadà. L'altre dia vam tenir ocasió de veure'l al Govern civil esperant-se pacientment. Estripava unes tires de paper i en feia bolletes per entretenir-se, mentre seguíamment pensava en la veritat d'aquell refrany castellà (perquè, naturalment, l'aristòcrata, fins els refranys els pensa en castellà), "Donde las dan las toman".

L'endemà de la proclamació de la República, a la tarda, la Banda Municipal va donar un concert a la Plaça de la República. Després de la Marsellesa, de l'Himne de Riego i d'altres himnes, davant la insistència del públic, En Lamote de Grignon, vulgues no vulgues, va haver d'ordenar "Els Segadors". Un músic que estava al davant nostre, va preguntar al seu company:

— ¿T'agrada aquesta orquestració que En Lamote ha fet d'"Els Segadors"?

Home, què et diré? Trobo que es lluir més amb la que va fer de la Marxa Reial!

Una vegada una comissió anà a trobar En Fontbernat, per si volia dirigir un cor que fins aleshores havia dirigit un aficionat. Va anar al local social, reuní la gent, engendrà una de les obres de repertori i advertí horroritzat que quan a la partitura hi havia una P de "piano", cridaven com energúmens, mentre que quan hi havia la F de "fort", tots encongien les veus com un cor de verges. Demanà explicacions i li van contestar:

— Veurà: l'altre mestre ens deia: quan hi hagi una P, "preteu!", i quan hi hagi una F, "fluixeu!"

Un grup de noies — gentilles i republicanes — ens ha visitat per explicar-nos el següent cas:

Veïnes del carrer de l'Hospital, i seguint les proclames de LA RAMBLA, s'han dedicat a recollir signatures de dones per la República entre les coneixences del barri. Quan en tenien més d'un centenar de recollides, heu-vos ací que se'n assabenten unes dames d'"estropajosa", s'adrecen a la senyoreta que organitzava la gestió i pretenen prendre-li les llistes que ja tenia plenes de signatures.

Naturalment, la senyoreta es nega a lliurar els plects. I què fa aleshores les dames, etc? Molt senzill: es dediquen a fer córrer que les signatures que recull aquell grup de noies són a favor de les ordes religioses i com a protesta de l'acord



Una vegada una comissió anà a trobar En Fontbernat, per si volia dirigir un cor que fins aleshores havia dirigit un aficionat. Va anar al local social, reuní la gent, engendrà una de les obres de repertori i advertí horroritzat que quan a la partitura hi havia una P de "piano", cridaven com energúmens, mentre que quan hi havia la F de "fort", tots encongien les veus com un cor de verges. Demanà explicacions i li van contestar:

— Veurà: l'altre mestre ens deia: quan hi hagi una P, "preteu!", i quan hi hagi una F, "fluixeu!"



—I pensar que abans no ens podíem veure ni en pintura!—
—Sí: Si ara ens podem veure, és perquè portem ulleres
de can GANZER.
A. GANZER. — Avinguda del Portal de l'Àngel, n.º 23

la rambla

(esport i ciutadania)

VESTITS A MIDA
SASTRERIA MODELO
DARRERES NOVETATS
Preus moderats
Rambla de Canaletes, 11

UNA PAGINA D'HISTORIA

El magnífic discurs catalanista de M^e. Henry Torrès

El món coneixia, per boca d'una de les primeres figures del fòrum francès, en aquella hora de 1927, la noble figura romàntica del cabdill de Prats de Molló, avui President de la Generalitat de Catalunya



M. Henry Torrès

Ha estat uns dies a Barcelona, en aquesta setmana passada, M. Henry Torrès. Figura, veu i gestos de trió, que s'ha aixecat en hores solenns, en demanda de justícia, davant del món. En demanda d'una justícia per a aquell gran perseguit de 1927 que era el Francesc Macià de Prats de Molló. Per la paraula de Torrès, Europa s'assabentava del ple secular d'una petita Catalunya viva, en pugna amb una vella Espanya esfondrada pels Borbons.

Més que un intervistat, més que uns articles, hem pensat que el millor homenatge que podem fer al gran advocat francès, a M. Torrès, és reproduir els millors fragments del seu informe de defensa de Francesc Macià davant els Tribunals francesos, després de l'aventura de Prats de Molló.

Heu-vos-els ací

JO TINC L'HONOR...

Senyors:
Jo tinc l'honor de defensar en aquest procés el més honorable, el més emocionant, el més noble dels homes, el meu amic el coronel Macià. I si ara em cal, en el curs d'aquests llargs debats, advocar més especialment per ell, jo és que tots els homes que són al seu costat en aquesta aventura i en aquest honor, em perdonaran d'establir això que no és ni un marge, ni una discriminació ni, encara, un matís: simplement és perquè les altes virtuts catalanes, la noblesa, el coratge d'aquesta raça, la seva marxa, la seva força, el seu fervor, la seva fe, el coronel Macià les encarna com ningú més. I cal parlar d'ell amb tot afecte, en nom de tots els que es troben ací, dels meus cars, còpries de la defensa, de tots aquells que han assistit a aquest procés i han estimat d'ara el coronel Macià com nosaltres l'estimem de ja fa molt de temps.

El coronel Macià, deia ara mateix el senyor Procurador de la República en el seu generós, eloqüent i emocionant informe, era en 1905 tinent coronel de talent en la guarnició de Lleida. Català, profundament català per les tradicions de la seva raça, la seva educació, les seves aspiracions, ell s'havia mantingut fins aleshores en la servitud militar que, per un home com ell, tenia una particular noblesa i una gran especialitat. Indiferent a la vida pública i a les agitacions del fòrum, hi entrà en les circumstàncies més emocionants.

L'any 1905, uns periòdics republicans de Barcelona havien estat molestats per oficials castellans. Anaren a les redaccions, a les impremtes i saquejaren les màquines i pegaren els redactors. L'opinió de Barcelona s'havia extremat contra aquest atemptat, premeditat, organitzat per l'organització militar. S'esperaven sancions.

Vingueren les sancions. I contra qui? Contra els periodistes vexats. Hom creà lleis noves, lleis que arrossegaven totes les consciències lliures davant la implacable jurisdic-

ció dels consells de guerra espanyols.

Després, en una pretensió singular, aquells que havien pres oficialment, administrativament i, goso a dir-ho, governamentalment, la iniciativa i la responsabilitat d'aquests atemptats, demanaren a tot l'exèrcit espanyol que se solidaritzés amb ells. A cada arma s'exigí als oficials l'aprovació del gest d'aquells culpables de tan flagrant vexacions.

Un home refusà ajupir-se a aquesta covardia, comproment l'honor col·lectiu de tot un cos d'oficials, un home. Era el tinent coronel Macià. Ell declarà: "No! Deixaré l'exèrcit, deixaré aquest ofici que estimo, i tornaré a la vida civil; jo no m'associaré mai a una infàmia semblant. I, encara: aquesta nova persecució, més que aquelles que ha sofert Catalunya a llargues anyades, em revela el meu deure imperiós: he de deixar l'exèrcit; he de participar, no pas solament amb una simpatia moral que no s'exterioritza, sinó en la jo, en la batalla quotidiana dels meus compatriotes".

El coronel Macià, immediatament, va entrar a la batalla, a risc de perdre no sols la seva situació militar i de rompre la seva espasa, sinó amb perill de la seva llibertat i de la seva vida, car fou amenaçat de persecució, destínt, i anava a ésser condemnat quan dues circumstàncies catalanes, una d'elles Barcelona, l'elegiren diputat a Corts.

No es gosa perseguir-lo. La Cambra seneca s'aixecà i la casta militar espanyola, poderosa a la Cort, tractà d'imposar al Govern l'arrest de Macià. El coronel Macià exercí el seu mandat.

UNA SESSIÓ MEMORABLE

Un dia de 1915 presentà la dimissió. Dimisió perquè tanta homes política que havien compartit amb ell a Catalunya la popularitat, tants d'homes en els quals s'havien encarnat i exaltat les esperances de la raça catalana i d'aquesta infelicitat obrera de Barcelona, perseguida, tants homes anaven a vendre, contra dues o tres carteres, contra dos o tres ministeris, tota l'activitat generosa de l'irredentisme dels seus compatriotes.

Macià deia: "Tinc el costum de dir a les Corts el mateix que dic als carrers de Barcelona: jo no tinc més que un cor, que una fe i que una paraula. El que jo us dic a vosaltres, Govern espanyol, puc dir-ho als meus compatriotes catalans". I un dia pujà a la tribuna per dir això: "La nostra agitat parlamentària és vana i estèril; vosaltres no representeu aquí partits, sinó interessos i erms podrits; vosaltres representeu la corrupció electoral, la venalitat, el servilisme dels funcionaris, no pas la voluntat d'Espanya. Jo represento la voluntat i el cor de Catalunya, i jo no puc pactar amb vosaltres; prefereixo anar-me'n". Així parlà, en una memorable sessió de novembre de 1915, el meu amic Macià.

I, cal reconèixer-ho a honor de les difuntes Corts — car el Parlament espanyol va morir un bon dia, assassinat —, el president del Consell, senyor Dato, pujà a la tribuna — tinc tota la seva intervenció en el meu dossier — i digué:

—Coronel Macià, nosaltres us

considerem com un adversari, però vos honorem aquesta Assemblea. Quedeu-vos, us demanem de restar entre nosaltres, no és mai inútil la vostra veu aquí dintre.

—No — va respondre Macià.

Al costat del senyor Dato intervingué el cap del partit conservador espanyol, senyor Maura, qui, en una carta personal adreçada al seu adversari irreductible, a aquest campió de les llibertats catalanes, li deia: "El vostre allunyament, Macià, mutila cruelment aquesta assemblea. Som adversaris vostres; però jo que tinc, d'ençà de molts anys, l'experiència del Poder, sé de quina manera són rars, en el meu país i en el meu propi partit, els homes de fe, de veritat, de sacrifici. Jo us ho demano amb els caps de tots els partits: coronel Macià, quedeu-vos en aquesta assemblea".

Però Macià havia donat la seva paraula; va mantenir-la, com sempre, amb fidelitat: deixà el Parlament.

1917

Vingué la guerra. Fou un dels que organitzaren la participació dels catalans en la defensa de Verdun. Vingué com a corresponent de "La Publicidad" de Barcelona al front francès, i anà fins a la primera línia a visitar els seus compatriotes en lluita, a animar-los amb el seu coratge i amb aquesta influència gairebé mística que exerceix damunt d'ells.

En 1917, quan torna a Espanya, esclata a Barcelona un alçament provocat per una junta d'oficials. Aviat el moviment pren la seva veritable significació. El poble català, vexat, crucificat, participa en la insurrecció. S'inicien les fórmules de compromís, els tractes, els mercaderis. Cambió i els homes de la Lliga cerquen explotar el moviment per imposar la seva entrada en la vida ministerial.

Aquest formidable moviment, que trasbalsà la Catalunya oprimida, acabà potser en combinacions de gabinet? El coronel Macià s'aixecà i diu: "No! Aprofitem el moment per proclamar la Convenció catalana, segons el record de la Convenció francesa".

El moviment fracassà. Macià ha de fugir a l'estranger. L'home que ha estat el seu principal lloc-tinent, el seu associat en aquesta obra generosa, Marcellí Domingo, és detingut, i amenaçat amb una condemna a mort. Què fa Macià? L'endemà torna a Barcelona i diu: "Heus-me ací; sóc Macià; vinc al costat del meu amic Domingo". I tan és gran la influència d'aquest home, tan és gran el reflex que exerceix a través de tot Catalunya aquell a qui estimen tots els seus compatriotes perquè ell els ha servit sempre sense servir-se mai d'ells, perquè ha estat sempre el cavaller fervent i apassionat de les reivindicacions catalanes i del seu ideal, que el Govern espanyol es veié obligat a abandonar, al mateix temps que l'acusació contra Macià, l'acusació contra Domingo.

I a les eleccions següents Macià tornava a la Cambra.

ROBESPIERRE DAVANT DE CATALUNYA

Senyors, jo no vull insistir sobre les explicacions donades aquí sobre el martiri dels catalans d'ençà de 1714, d'ençà del regnat del primer Borbó que abolí les seves llibertats; però jo indico en quin estat es trobava aquesta infelicitat catalana que representa, seria suficient dir el corvell, però al mateix temps el cor d'Espanya, i que ha sofert totes les opressions i totes les vexacions — jo indico aquesta espècie d'extremisme revolucionari que trontolla tota la Catalunya i que pertany a la nostra història i a la nostra tradició, per tal com, vosaltres ho sabeu, senyors, si Catalunya mereixia, en el

segle XIV, ésser anomenat el poble més lliure d'Europa, si ella tingué el primer Parlament democràtic al mateix temps que el primer codi marítim, si ella ha estat la iniciativa de tota una part d'Europa en l'ordre de la civilització, Catalunya ha rebut, durant la Revolució francesa, el preciós encoratjament de la França.

En 1791, Maximilià de Robespierre, visitant Perpinyà, s'enduia en el seu equipatge les velles constitucions catalanes, models de democràcia.

En 1793, Couthon demanava a la Convenció nacional de proclamar la República catalana independent.

I hi ha, a través de la història, a través de la vida de la humanitat, jo no sé quina penetració, quines afinitats de democràcia entre Catalunya i França.

Es tota aquesta història, tota aquesta història martiritzada, trepitjada, estripada durant segles per l'opressió espanyola, la que ha animat les reivindicacions d'aquests homes en mig dels quals, quan tornà per ocupar el seu lloc al costat del seu amic Domingo, Macià s'ha trobat situat.

Però el martiri de Catalunya havia d'agreuja-se encara amb noves persecucions.

PRIMO DE RIVERA...

Les reivindicacions de Catalunya havien arribat, en 1913, a la constitució d'una mena de Parlament purament administratiu: la Mancomunitat. I com que, a la Península, t'ia la vida de l'esperit es resumeix a Catalunya, la Mancomunitat de Barcelona crea noves obres d'ensenyament, de cultura, que mereixien ésser d'elles com a exemple a l'Europa sencera.

El Parlament, el precari Parlament català, començava a descabellar la seva obra, aportant amb ella notables progressos espirituals i una intensificació científica i intel·lectual.

El Govern de Madrid havia vist sempre amb una hostilitat singular aquest desenvolupament de Catalunya. Però quan Primo de Rivera prengué el poder, en setembre de 1923, amb — per una paradoxa singular, tocant a la traïció — la col·laboració de certs elements de la Lliga Regionalista catalana, les persecucions contra Catalunya augmentaren, les Corts foren dissoltes per un decret dictatorial, la Mancomunitat suprimida, i hom s'acarnissà, amb una gelosa tossuderia, sobre totes les obres culturals.

En una declaració precedent que el coronel Macià havia fet a la insurrecció, jo havia aconseguit, per una certa decència, que suprimís, en el seu text, una denominació en la qual condemnava els caps de l'Espanya oficial: els anomenava "els bàrbars del sud". Potser la història parlà d'altres bàrbars. Però aquests altres bàrbars no portaven amb ells la destrucció sistemàtica de les escoles. L'exèrcit espanyol, el Govern espanyol, les autoritats espanyoles (i) no es mouen més que entre les ruïnes de la cultura, de la ciència i de la civilització. L'arribada del general Primo de Rivera no fou simplement un ultratge per a la consciència nacional de l'Espanya ni l'abolició de les llibertats públiques no fou pas simplement la detenció dels militants republicans o sindicalistes, els obrers de Barcelona empresonats o torturats: foren també els infants catalans privats d'arribar a allò que és l'ambició suprema dels homes: la vida lliure de l'esperit.

Ah! quan una terrible opressió pesa així sobre tot un poble, ferit no solament en el seu desenvolupament econòmic, no solament en l'exercici de la seva llibertat política, sinó en la seva consciència, en el seu dret a l'ensenyament, en tot allò que dona a la vida d'un home la seva significació i la seva gran-

des, aleshores jo ja tinc el dret de dir, i encara ho repetiré, que nosaltres som, amb tot el nostre cor i tota la nostra fe, solidaris de les reivindicacions catalanes que es confonen amb les de la civilització, del progrés i de la humanitat.

"TINC EL DRET DE DIR..."

I quan aquesta opressió, havent-se encara agreujat, provocà insurreccions que foren reprimides amb sang, el coronel Macià — en lluita desigual — es veié obligat a deixar, amb perill de la seva vida, en dramàtiques circumstàncies, Catalunya, i a trobar a França un asil per preparar-hi la revenja del dret i la victòria de Catalunya.

Tinc el dret de dir, senyors, que heu de jutjar-nos, que quan, remuntant ràpidament en la història d'aquest poble català que, a Espanya, representa les obres de l'esperit, la intel·ligència i la raó, i que, per un sincretisme en veritat simfònic i tot a l'honor de França, hom constata que és, a cada instant del seu desenvolupament, bessó del nostre país, fraterament associat a les seves pròpies reivindicacions i a la seva pròpia evolució històrica, ah! jo tinc el dret de dir, senyors, que potser era possible de trobar, en aquest Codi penal i en aquest Codi d'instrucció criminal que nosaltres coneixem bé i que és tan fecund en artificis de procediment, el mitjà d'estalviar a aquests homes, a aquest fraternal heroi que honora el seu país, que honora el nostre, que honora la justícia, que potser era possible de trobar en els textos, els quals passen de vegades per tractaments més rigorosos, el mitjà de no perseguir-lo i de no fer-lo venir ací.

Ah, estimat amic! Vos heu volgut venir, i el que jo deia, tirant-ho en cara, respectuós, a la justícia del meu país, vos, en la vostra lleialtat i en la vostra noblesa, dubtàveu a fer-ho. Car vos i els vostres amics, havent jugat, havent interinament perdut (però vos guanyareu, amic Macià), havent acceptat deliberadament tots els riscos de l'operació i tots els sacrificis, petits o grans, de la detenció preventiva — coronel Ricciotti Garibaldi, escolteu-me —, de la detenció preventiva a la mort, vos vòlieu venir aquí, vos ho demanàveu gairebé perquè se sabés qui éreu, perquè la gent potser no ho sabia prou. I això és ja, coronel Macià, veritat, per la causa catalana, un primer èxit que avui se la conegui millor. Si jo fos Primo de Rivera, jo no estaria potser molt content d'aquesta magnífica publicitat, d'aquesta admirable propaganda que la causa catalana ha fet en dos dies a través del món civilitzat.

Ah! estimat coronel Macià, el meu gran, noble i fervent amic! El dia en què vos apareixeret gairebé com un personatge mític, com un heroi escapat dels llibres de cavalleria, es dirà de vos que foreu en l'espèndol del més brillant i del més pur dels ideals, que vos foreu l'expressió mateixa de la raça llatina, amb tot el que té de desinteressat, de generós, de vegades d'irrevisió, amb tot el que aporta al servei de l'honor, d'abnegació, de joia, de fervor en la fe, d'alegria en el sacrifici, i és a aquest títol que cal oposar-vos a aquells que, d'ençà d'alguns anys, tenen l'habitud, amb un soroll de sabres i una remor provocativa d'esperons, en abrogar-se la llatinitat a través de l'Europa i a través del món.

Jo sóc l'esperit de la llatinitat — diu Mussolini —, jo represento l'esperit de Roma, jo sóc l'últim conqueridor de Roma, jo sóc l'heretge de les grans èpoques romanes.

I Primo de Rivera, que nomena, ha tingut una sola victòria: sobre el seu propi poble, el general Primo de Rivera s'imagina potser tant bé que representa pel seu compte i en col·laboració amb Mussolini, l'esperit de Roma, l'esperit llatí, aquest geni que emancipà el món.

I bé: això no és veritat, i vos ho heu comprès, Senyor President; és ací el punt neuràlgic d'aquest procés: hi ha ací, en efecte, homes que, pel que són i venint d'on venen, representant el que representen, anant allà on van, poden ésser considerats com a símbols. El que hi ha d'emocionant, en aquest procés, és que, en veritat, ens supera i ens confon; és trobar-hi, d'una banda, homes que són tota la tradició llatina, totes les forces d'emancipació humana, tot l'ideal desinteressat i generós, i d'altra banda, homes que pretenen parlar en nom de la llatinitat i que representen, només, a través del món, una reacció "bàrbara". Ara mateix, d'un tret magistral, amb una autoritat singular i clarivident de cirurgia, el meu amic Pierre Cot, per un lligament precís i estricte, reünia el feixisme italià — del qual vos sou l'instrument ací, coronel Ricciotti Garibaldi — i el feixisme espanyol — contra el qual el coronel Macià és prest encara a donar la seva vida...

amo l'unanimitat del sentiment públic en el nostre país per la causa de la pau; aneu a dir al vostre amo que estem per damunt dels ultratges i de les provocacions; aneu a dir-li que hi ha sempre, per la pau, en el seu desig d'emancipació humana i de protecció del treball, com en temps de 1793, una França una i indivisible.

Torneu a Itàlia i areu-ni-vos, en la camarilla del dictador, als assassins de Matteotti.

I que no es parli més de vos en aquest país, coronel Ricciotti Garibaldi.

Quant a vos, estimat, gran, noble amic Macià, vosaltres tots amics catalans, i vos Riccioli, que sou ací en aquest procés, el tribunal va a dir el seu jutjament; l'esperem amb quietud.

Però si demà, la imbecilitat d'alguna rigor administrativa hagués de contradir la generositat dels jutges, seria defensat i protegit, coronel Macià, per tots els ciutadans d'aquest país, del més humil al més elevat.

No hi ha en el nostre home que, per l'habitud maquina de la vida cívica, per la pràctica quotidiana de la llibertat, és disposari de la tradició de la Revolució; no hi ha un obrer, marxant cap a la fàbrica, un pagès caminant vers el seu camp, que no tingui al seu davant una llum, aquesta llum que encén, en els ulls dels homes lliures, la clau de la nostra mirada, coronel Macià; aquesta llum, coronel Garibaldi, que no hi ha en les pupil·les dels esclaus i dels camaleons de la Dictadura.

No hi ha pas en aquest país, ho dic pels meus amics, i ho crec, per tots, un ciutadà francès que no sigui solidari de les reivindicacions del coronel Macià i dels seus amics, d'aquestes reivindicacions cavalleresques que, en la noblesa de la seva justa causa, representen, encarnen, expressen el triomf del treball sobre l'exploitació, de l'esperit sobre la matèria, la victòria de la llibertat sobre l'arbitrari, la revenja de l'home sobre la bèstia...

Aneu a dir al vostre amo la moderació i la generositat de la justícia francesa; aneu a dir al vostre amo l'unanimitat del sentiment públic en el nostre país per la causa de la pau; aneu a dir al vostre amo que estem per damunt dels ultratges i de les provocacions; aneu a dir-li que hi ha sempre, per la pau, en el seu desig d'emancipació humana i de protecció del treball, com en temps de 1793, una França una i indivisible.

Torneu a Itàlia i areu-ni-vos, en la camarilla del dictador, als assassins de Matteotti.

I que no es parli més de vos en aquest país, coronel Ricciotti Garibaldi.

Quant a vos, estimat, gran, noble amic Macià, vosaltres tots amics catalans, i vos Riccioli, que sou ací en aquest procés, el tribunal va a dir el seu jutjament; l'esperem amb quietud.

Però si demà, la imbecilitat d'alguna rigor administrativa hagués de contradir la generositat dels jutges, seria defensat i protegit, coronel Macià, per tots els ciutadans d'aquest país, del més humil al més elevat.

No hi ha en el nostre home que, per l'habitud maquina de la vida cívica, per la pràctica quotidiana de la llibertat, és disposari de la tradició de la Revolució; no hi ha un obrer, marxant cap a la fàbrica, un pagès caminant vers el seu camp, que no tingui al seu davant una llum, aquesta llum que encén, en els ulls dels homes lliures, la clau de la nostra mirada, coronel Macià; aquesta llum, coronel Garibaldi, que no hi ha en les pupil·les dels esclaus i dels camaleons de la Dictadura.

No hi ha pas en aquest país, ho dic pels meus amics, i ho crec, per tots, un ciutadà francès que no sigui solidari de les reivindicacions del coronel Macià i dels seus amics, d'aquestes reivindicacions cavalleresques que, en la noblesa de la seva justa causa, representen, encarnen, expressen el triomf del treball sobre l'exploitació, de l'esperit sobre la matèria, la victòria de la llibertat sobre l'arbitrari, la revenja de l'home sobre la bèstia...

Aneu a dir al vostre amo la moderació i la generositat de la justícia francesa; aneu a dir al vostre amo l'unanimitat del sentiment públic en el nostre país per la causa de la pau; aneu a dir al vostre amo que estem per damunt dels ultratges i de les provocacions; aneu a dir-li que hi ha sempre, per la pau, en el seu desig d'emancipació humana i de protecció del treball, com en temps de 1793, una França una i indivisible.

Torneu a Itàlia i areu-ni-vos, en la camarilla del dictador, als assassins de Matteotti.

I que no es parli més de vos en aquest país, coronel Ricciotti Garibaldi.

Quant a vos, estimat, gran, noble amic Macià, vosaltres tots amics catalans, i vos Riccioli, que sou ací en aquest procés, el tribunal va a dir el seu jutjament; l'esperem amb quietud.

Però si demà, la imbecilitat d'alguna rigor administrativa hagués de contradir la generositat dels jutges, seria defensat i protegit, coronel Macià, per tots els ciutadans d'aquest país, del més humil al més elevat.

No hi ha en el nostre home que, per l'habitud maquina de la vida cívica, per la pràctica quotidiana de la llibertat, és disposari de la tradició de la Revolució; no hi ha un obrer, marxant cap a la fàbrica, un pagès caminant vers el seu camp, que no tingui al seu davant una llum, aquesta llum que encén, en els ulls dels homes lliures, la clau de la nostra mirada, coronel Macià; aquesta llum, coronel Garibaldi, que no hi ha en les pupil·les dels esclaus i dels camaleons de la Dictadura.

No hi ha pas en aquest país, ho dic pels meus amics, i ho crec, per tots, un ciutadà francès que no sigui solidari de les reivindicacions del coronel Macià i dels seus amics, d'aquestes reivindicacions cavalleresques que, en la noblesa de la seva justa causa, representen, encarnen, expressen el triomf del treball sobre l'exploitació, de l'esperit sobre la matèria, la victòria de la llibertat sobre l'arbitrari, la revenja de l'home sobre la bèstia...

Aneu a dir al vostre amo la moderació i la generositat de la justícia francesa; aneu a dir al vostre amo l'unanimitat del sentiment públic en el nostre país per la causa de la pau; aneu a dir al vostre amo que estem per damunt dels ultratges i de les provocacions; aneu a dir-li que hi ha sempre, per la pau, en el seu desig d'emancipació humana i de protecció del treball, com en temps de 1793, una França una i indivisible.

Torneu a Itàlia i areu-ni-vos, en la camarilla del dictador, als assassins de Matteotti.

I que no es parli més de vos en aquest país, coronel Ricciotti Garibaldi.

Quant a vos, estimat, gran, noble amic Macià, vosaltres tots amics catalans, i vos Riccioli, que sou ací en aquest procés, el tribunal va a dir el seu jutjament; l'esperem amb quietud.

Però si demà, la imbecilitat d'alguna rigor administrativa hagués de contradir la generositat dels jutges, seria defensat i protegit, coronel Macià, per tots els ciutadans d'aquest país, del més humil al més elevat.

No hi ha en el nostre home que, per l'habitud maquina de la vida cívica, per la pràctica quotidiana de la llibertat, és disposari de la tradició de la Revolució; no hi ha un obrer, marxant cap a la fàbrica, un pagès caminant vers el seu camp, que no tingui al seu davant una llum, aquesta llum que encén, en els ulls dels homes lliures, la clau de la nostra mirada, coronel Macià; aquesta llum, coronel Garibaldi, que no hi ha en les pupil·les dels esclaus i dels camaleons de la Dictadura.

No hi ha pas en aquest país, ho dic pels meus amics, i ho crec, per tots, un ciutadà francès que no sigui solidari de les reivindicacions del coronel Macià i dels seus amics, d'aquestes reivindicacions cavalleresques que, en la noblesa de la seva justa causa, representen, encarnen, expressen el triomf del treball sobre l'exploitació, de l'esperit sobre la matèria, la victòria de la llibertat sobre l'arbitrari, la revenja de l'home sobre la bèstia...

amo l'unanimitat del sentiment públic en el nostre país per la causa de la pau; aneu a dir al vostre amo que estem per damunt dels ultratges i de les provocacions; aneu a dir-li que hi ha sempre, per la pau, en el seu desig d'emancipació humana i de protecció del treball, com en temps de 1793, una França una i indivisible.

Torneu a Itàlia i areu-ni-vos, en la camarilla del dictador, als assassins de Matteotti.

I que no es parli més de vos en aquest país, coronel Ricciotti Garibaldi.

Quant a vos, estimat, gran, noble amic Macià, vosaltres tots amics catalans, i vos Riccioli, que sou ací en aquest procés, el tribunal va a dir el seu jutjament; l'esperem amb quietud.

Però si demà, la imbecilitat d'alguna rigor administrativa hagués de contradir la generositat dels jutges, seria defensat i protegit, coronel Macià, per tots els ciutadans d'aquest país, del més humil al més elevat.

No hi ha en el nostre home que, per l'habitud maquina de la vida cívica, per la pràctica quotidiana de la llibertat, és disposari de la tradició de la Revolució; no hi ha un obrer, marxant cap a la fàbrica, un pagès caminant vers el seu camp, que no tingui al seu davant una llum, aquesta llum que encén, en els ulls dels homes lliures, la clau de la nostra mirada, coronel Macià; aquesta llum, coronel Garibaldi, que no hi ha en les pupil·les dels esclaus i dels camaleons de la Dictadura.

No hi ha pas en aquest país, ho dic pels meus amics, i ho crec, per tots, un ciutadà francès que no sigui solidari de les reivindicacions del coronel Macià i dels seus amics, d'aquestes reivindicacions cavalleresques que, en la noblesa de la seva justa causa, representen, encarnen, expressen el triomf del treball sobre l'exploitació, de l'esperit sobre la matèria, la victòria de la llibertat sobre l'arbitrari, la revenja de l'home sobre la bèstia...

Aneu a dir al vostre amo la moderació i la generositat de la justícia francesa; aneu a dir al vostre amo l'unanimitat del sentiment públic en el nostre país per la causa de la pau; aneu a dir al vostre amo que estem per damunt dels ultratges i de les provocacions; aneu a dir-li que hi ha sempre, per la pau, en el seu desig d'emancipació humana i de protecció del treball, com en temps de 1793, una França una i indivisible.

Torneu a Itàlia i areu-ni-vos, en la camarilla del dictador, als assassins de Matteotti.

I que no es parli més de vos en aquest país, coronel Ricciotti Garibaldi.

Quant a vos, estimat, gran, noble amic Macià, vosaltres tots amics catalans, i vos Riccioli, que sou ací en aquest procés, el tribunal va a dir el seu jutjament; l'esperem amb quietud.

Però si demà, la imbecilitat d'alguna rigor administrativa hagués de contradir la generositat dels jutges, seria defensat i protegit, coronel Macià, per tots els ciutadans d'aquest país, del més humil al més elevat.

No hi ha en el nostre home que, per l'habitud maquina de la vida cívica, per la pràctica quotidiana de la llibertat, és disposari de la tradició de la Revolució; no hi ha un obrer, marxant cap a la fàbrica, un pagès caminant vers el seu camp, que no tingui al seu davant una llum, aquesta llum que encén, en els ulls dels homes lliures, la clau de la nostra mirada, coronel Macià; aquesta llum, coronel Garibaldi, que no hi ha en les pupil·les dels esclaus i dels camaleons de la Dictadura.

No hi ha pas en aquest país, ho dic pels meus amics, i ho crec, per tots, un ciutadà francès que no sigui solidari de les reivindicacions del coronel Macià i dels seus amics, d'aquestes reivindicacions cavalleresques que, en la noblesa de la seva justa causa, representen, encarnen, expressen el triomf del treball sobre l'exploitació, de l'esperit sobre la matèria, la victòria de la llibertat sobre l'arbitrari, la revenja de l'home sobre la